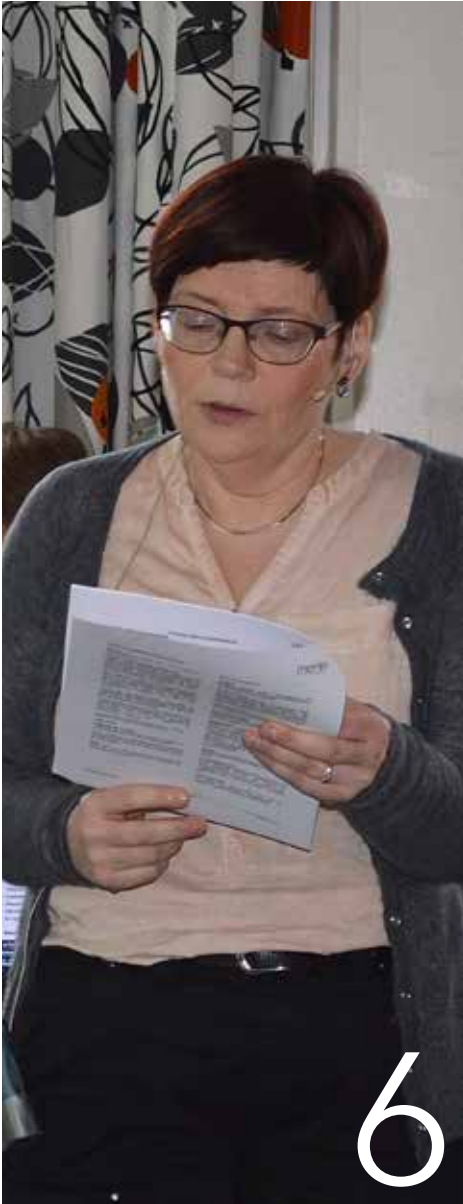

12 KJARNU- MÁL

Starvsmannafelagnum
í valárinum 2015
– flokkarnir siga tína hugsan

6

Aðalfundur í fullsettari høl

ÚTGEVARI:
Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmoga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
Fax 31 10 92
T-postur:
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo
Heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

SKRIVSTOVUTIÐ: kl. 09.00 – 16.00
Bílegging av húsunum.
Ring eftir kl. 13.00

TELEFONTIÐ: kl. 10.00 – 15.00

13

Sálarligt arbeiðsumhvørvi

Arbeiðseftirlitið ger tørvskanning

22

Effektivisering, kvalitetur og talgilding

Norðurlenska fakfelagssamtakið NSO skipaði í døgnum 9. og 10. juni fyri ráðstevnu í Finnlandi undir heitinum „Effektivitet og digitalisering“

NEVND:
Selma Ellingsgaard, forkvinna
Súni Selfoss, næstformaður
Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur
Karin Jacobsen, nevndarlimur
Svend Áge Seloy, nevndarlimur

FELAGSSKRIVARI:
Anna D. Johannesen

SAMSKIPARI:
Guðrið Joensen

TRYGGINGARRÁÐGEVI:
John Kjær, tlf. 21 81 87

RÁÐGEVI:
Dánjal Højgaard

Starvsmannafelagið hevur umboð í yrkisútbúgvingarráðnum, Skrásættingareftirlitinum og nevndini fyri Handilsskúlan.

Starvsmannafelagið er limur í Norðurlendsku felagsskapinum SUN, NTR, NSO og Altjóða felagsskapinum ISKA

SOSIALRÁÐGEVI:
Leif Olsen, tlf. 31 63 39

STARVSBLAÐIÐ verður sent limum Starvsmannafelagsins ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar, ella partar av tilfari (*myndir undantiknar*) treytað av, at keldan verður upplýst.

EFTIR ARBEIÐSTÍÐ

Formaður í útjaðarafelag

30

LAGT TIL RÆTTIS:
Nevndin (ábyrgd)
Sp/f Rit&Ráð, tlf. 22 92 42

UMBRÓTING, SNIDGEVING,
PRENT OG LIÐUGGERÐ:
Føroyaprent, tlf. 31 45 55

PERMUMYND:
Mynd: Dánjal Højgaard

NORÐURLENDSKT UMHVØRISMERKI
Svanamerktur prentlutur 541 705

Manngarð um Kringvarpið

Framsøgufrælsið er grundsúla í okkara fólkaræðiliga samfelag.

Framsøgufrælsið hevur avgerðandi týðning, bæði fyri borgarar og samfelag. Onnur grundrættindini, so sum rætturin til privatlív, trygd og privatfrið eru eisini týðningarmikil rættindi. Men uttan framsøgufrælsi er trupult at ímynda sær hini rættindini. Og tí verður framsøgufrælsið, sambært altjóða rætti, mettt at hava serligan týðning í einum fólkaræði.

Seinastu tíðina hava vit sæð ein ógvusligan ágang á Kringvarp Føroya. Ein ágang, sum ikki gjørdist minni eftir at stovnurin herfyri varð dæmdur í Føroya Rætti. Útsagnir sum „politisk forfylging“, „hetz“ og „slökkíð lortíð“, vóru at hoyra og lesa. Ikki bert vanlig fólk, men eisini summir politikarar, høvdu á lofti at veingiaskerja Kringvarpið.

Sum fakfelag hjá fleiri av starvsfólkunum í Kringvarpi Føroya og við sáttmála fyri økið vilja vit leggja dent á týðningin av, at vit hava ein sterkan og óheftan public service-stovn. Ein stovn, sum er so sterkur, at hann kann tryggjar holla samfelagsupplýsing, kjak - og síðst, men ikki minst hava eftirlit við valdshavarunum.

Lat tað verða sligið fast, at Kringvarp Føroya hevur ikki bert rætt, men eis-

ini skyldu at virka sum almennur varðhundur, „Public Watchdog“. Hetta fylgir beinleiðis av leiðreglunum um góðan fjølmiðlasið og er somuleiðis staðfest av dómstólunum.

Tann, sum fæst við kritiskan journalistikk fer støðugt at ferðast uppá lógarrinnar marki. Innanhýsis má tí allatíðina verða pláss fyri kritiskari eftirmeting og fakligari sjálvrannsakun. Og tað vita vit eisini verður gjørt. Sjálvsagt.

Kringvarpið kann sjálvsagt gera feilir. Hinvegin má ongantíð nakar ivi verða um, at kritiskur journalistikkur er eitt kjarnufunktiún í Kringvarpinum, sum vit øll mugu gera manngarð um. Alt tos um at avtaka Kringvarpið og avhøvda kritiskar journalistar er skaðiligt tos, sum als ikki hoyrir heima í einum framkomnum samfelag.

Hesum vilja vit sum fakfelag hjá starvsfólkunum staðiliga taka frástøðu frá.

Politikarar úr øllum flokkum eiga at gera manngarð um Kringvarpið. Vit mugu veita okkara public service stovni so góð fíggarlig kor, at stovnurin verður so sterkur og óheftur sum tilber.

Tað skylda vit okkum sjálvum sum fólkaræðiligt samfelag.

SELMA ELLINGSGAARD
forkvinna

Sum fakfelag hjá fleiri av starvsfólkunum í Kringvarpi Føroya og við sáttmála fyri økið vilja vit leggja dent á týðningin av, at vit hava ein sterkan og óheftan public service-stovn

Sunda kommuna ger nógv fyri at kunna borgararnir um hvat fyriferst, og leggur tí allar avgerðir frá nevndar- og býráðsfundum út á heimasíðuna. Harafturat verða býráðsfundirnir eisini stroymaðir. Ragnhild heldur, at góða kunningin til borgararnir ger, at tey fáa sera fáar umbønir um innlit, og sleppast kann undan mongum óneyðugum illgitingum.

“**R**agnhild hevur seinastu fjórðingsöldina røkt starvið sum bygda- og býráðsskrivari til lítar ... Hon hevur verið ein leiðandi og berandi partur av hesi broyting í Sunda kommunu.” Soleiðis tók borgarstjórin í Sunda kommunu, Heðin Zachariassen m.a. til tá kommunan heiðraði Ragnhild á 25 ára starvsdegnum 1. mai. Og ivaleyst hevur borgarstjórin rætt í tí. Sjálv heldur Ragnhild tilgongdina til samanleggingina vera eitt hitt mest spennandi sum hon, í sínum starvi, hevur verið við til.

Sína starvstíð byrjaði hon annars í smáum, sum skrivari í táverandi Hósvíkar kommunu; seks tímar um vikuna. Lítil kommuna, har fólkcatalið minkaði ikki sørt miklu kreppuárin, men kommunan kom fyri seg aftur og krøvini til kommunala fyrisiting vórðu munandi herd, so rættiliga skjótt var Ragnhild í hálv tíðarstarvi.

Ragnhild ásannar, at munur er á at arbeiða hjá lítlari kommunu í mun til eini størri. Borgarar gingu nógv inn á kommunuskrivstovuna í Hósvík og fingtu vegleiðing um eitt og annað. Tá vóru eisini skamtanarkortini galdandi. Og tað kom meira enn so fyri, at fólk eisini ringdu heim til kommunuskriveran, tí øll kendust jú. Jú, tað eru bæði fyrimunir og vansar í eini so mikið lítlari kommunu, ásannar Ragnhild. Tað var eisini soleiðis fyrstu tíðina, at teldan varð bert brúkt til bókhaldið og at senda skriv, meðan journalin varð førd við hond, soleiðis at øll mál vórðu skrásett upp á gamla mátan.

Spennandi tilgongd

– við góðum úrsliti

Tað sigur Ragnhild Mørkøre, sum var við í allari tilgongdini í sambandi við samanleggingina av tí sum gjørdist Sunda kommuna

HÓSVÍK SEGÐI NEI ... OG JA

Í 2002 byrjaði tosið av álvara um at leggja kommunur, har norðuri á leiðini, saman, og sum kommunuskrivari var Ragnhild sjálvandi við í teirri tilgongdini. Vegleiðandi fólkaatkvøða var í øllum seks bygdunum, sum talan var um at leggja saman. Úrslitið var eitt ja til samanlegging í øllum bygdum uttan í Hósvík, har ein tepur meiriluti avgjórði úrslitið. Eitt sindur seinri var aftur fólkaatkvøða í Hósvík, og tá koppaði úrslitið til ein tepran meiriluta fyri samanlegging. At hava tvær fólkaatkvøður - báðar við sera teprum meiriluta - heldur Ragnhild vera tað mest "óbehagiliga", sum hon tekur til. Hon heldur kortini, at sum tíðin leið, munnu eisini tey, sum ikki vildu leggja saman, vera nøgd við úrslitið, sum tað nú bleiv til.

SPENNANDI TILGONGD

Kommunurnar, sum nú høvdu gjørt av at leggja saman, vóru rættiliga ymiskar til støddar. Og treyðugt so, vóru mong eisini eitt sindur ivasom, og bóru ótta fyri at vera fyri, at teirra kommuna varð fyri vanbýti. Tey settu m.a. spurningin um tey mistu skúlan, og um tey annars blivu gloymd í stórru heildini, men Ragnhild heldur, at í dag síggja flest øll í samanløgdu kommununi fyrimunirnar við samanleggingini. Neyva samstarvið á ávisum økjum hevur eisini gjørt samanleggingina munandi lættari, heldur hon, og vísir á, at í eini 20 ár frammanundan samstarvaðu hesar kommunur um umhvørvisnevnd og brunanevnd, sum

viðgjørði øll umhvørvis- og brunamál. Harafturat var felagsskúlin fyri allar teir eldru næmingarnar.

Tá seks kommunur soleiðis leggja saman, er eingin trygd fyri, at allar fyrrverandi kommunurnar fáa umboðan í kommunustýrið. Men valini hava tó víst, at hesar hava allar umboð í kommunustýrinum í samanløgdu kommununi, og hevur tí verið óneyðugt við staðbundnum nevndum.

BERT FYRIMUNIR

-Fyri mær at síggja hava bert fyrimunir verið við samanleggingini, bæði fyri okkum sum starvsfólk og ikki minni fyri borgaran og kommununa sum heild. Fyri okkum starvsfólk er tað meira spennandi, avbjóðandi og ivaleyst eisini meira rationelt, enn um vit sótu hvør í sínum heraðshorni. Og so er umsitingin heldur ikki størri enn so, at er okkurt serligt á vási, so eru vit øll um tað. Hetta er ein livandi kommuna, og her hendir nógv. Fyri borgaran og kommununa sum heild eru eyðsýndir fyrimunir við, at ein størri eind orkar betri at taka størri tøk enn hvør lítil kommunan orkar hvør sær, eitt nú í sambandi við skúlar og barnagarðar, sum ein lítil kommuna neyvan orkar einsamøll, sigur Ragnhild.

SEKS BORGARSTJÓRAR

Ragnhild hevur starvast neyvt saman við seks borgarstjórum.

– Tá nýggjur borgarstjóri fer til verka, er sum vera mann eitthvørt at vegleiða hann um - eitt nú um tær mannagongdir

og leiðreglur vit hava. So er tað sjálvandi upp til hansara at gera av hvussu hann vil stýra kommununi. Eins og onnur eru heldur ikki tveir borgarstjórar eins, og soleiðis hevur heldur ikki verið her, men tað hevur ongantíð verið nakar trupulleiki, sigur Ragnhild.

Borgarstjórar koma og fara, men umsitingin er hin sama, ofta í mong ár, og hevur holla vitan og royndir. Ein freistandi spurningur: Hevur Ragnhild ongantíð sagt sína ærligu meining við borgarstjóran, - nei, hetta fer ikki at bera til...!?

– Her hava ongantíð verið talan um nakrar brotasjógvar, men eg skal ikki dylja, at eg onkuntíð havi sagt mína meining, sigur Ragnhild við einum skálkabrosi.

Í fjør varð umsitingin í Sunda kommunu umskipað. Kommunan hevur fingið fleiri arbeiðsuppgávur, eitt nú eldraøki, og tí varð umsitingar- og figgjarleiðari settur. Hesin tók tá eisini við sum býráðsskrivari, - ein uppgáva sum Ragnhild hevði røkt í mong ár, og sum hon nú, eftir egnum ynski, legði frá sær. Arbeidsøkið hjá henni er nú fyri tað mesta innan journaløkið, og við tí at hava eitt vakið eygað við at kommunan fylgir teimum samtyktum, sum tey fólkavaldu taka. Ella, sum Ragnhild skemtandi sigur, - at halda í oyrunum á politikarunum. ■

Aðalfundur í fullsettari høl

Hetta seinasta árið er nógv hent á økinum hjá Starvs-
mannafelagnum, segði Selma
Ellingsgaard, forkvinna, sum
nevndi nøkur av høvuðsmálunum, felagið
hevur arbeitt við og sum framvegis eru
á breddanum. Felagið hevur kosið sær
nøkur kjarnumál, sum fari verður at
varpa ljós á nú valár er. Á aðalfundinum
varð kunngjørt hvørji málini eru. Nøkur
av hesum málum vórðu eisini viðgjørd
í politiska kjakinum beint eftir sjálvan
aðalfundin.

Forkvinnan vísti eisini á úrslitið av
strongdkanningini, sum felagið í fjør lat
gera, og sum hevur fyllt nógv í almenna
rúminum. Selma segði, at úrslitið er
ræðandi, og vísti á hvussu týðningarmikið
tað var at fáa kanningina gjørd, og ikki
minni hvussu týðningarmikið tað er at
arbeiða víðari við tí.

Eins og árin frammanundan, hevur
nevnd og umsiting eisini hetta seinasta

árið vitjað limir á ymsum arbeiðsplássum
kring landið. At síggja og tosa um
gerandisdagin hjá limunum er bert gott,
tí vit vilja soleiðis minka um fjarstøðuna
millum limir og felagið, segði Selma.

Minni hugaligt er, at felagið, aftur
í ár, hevur sæð fleiri hoyringsskriv og
uppsagnir. At viðgera hesi mál hevur
verið ein stórir partur av arbeiðinum hjá
felagnum, sum roynir at geva eina so dygga
ráðgeving sum til ber, segði forkvinnan,
sum eisini fór út um landoddarnar, og
nevndi ræðandi atsóknirnar herfyri í
Paris og Keyptmannahavn.

- Teirra vilji er at ræða okkum, at spjaða
okkum, at seta fólk upp ímóti hvørjum
øðrum, at teppa okkum og at knúsa
súlurnar undan okkara fólkaraði, men
vit skulu ikki lata okkum ræða ella kúga,
segði Selma Ellingsgaard m.a. í síni frá-
greiðing á aðalfundi felagsins, sum í ár var
á Skúlaheiminum við Marknagilsvegin.

Ársins ÁLITISFÓLK

Í ár varð 34 ára gamla Björghild Hákunardóttir kosin ársins álitisfólk. Í grundgevingini stendur: Björghild hefur í virki sínum sum álitisfólk, samvitskufult og ábyrgdarfult røkt starvið og talað sök starvsfólkanna. Hon hefur gjøgnum yrki sítt stríðst fyri rættindum hjá starvsfeløgum sínum, samstundis sum hon hefur vakt ans, áhuga og virðing fyri álitisfólkaskipanini.

Björghild hefur virkað sum álitisfólk á Psykiatriska Deplinum á Landssjúkrahúsinum síðani 2013

MYND: ØSSUR WINTHEREIG

POLITISKT KJAK

Beint eftir sjálvan aðalfundin skipaði felagið fyri pallborðsfundi við umboðan fyri allar politisku flokkarnar, nú vit eru í einum valári. Ikki heilt óvantað vóru lyftini frá floksumboðunum mong, ikki minst tá ráddi um skattalætta til lág- og miðalinntøkurnar. Jørgen Niclasen, landsstýrismaður við fígjarmálum helt, at nú átti túrurin at vera komin til kommunurnar at lata skattalætta. Jenis av Rana vildi feigin bjóða skattalætta, sum ikki skuldi vera flatur, og Aksel Johannesen og Høgni Hoydal vísu báðir á, at søla av tilfeinginum skuldi brúkast til at lata skattalætta til lág- og miðalinntøkur.

Hvílandi limur í Starvsmannafelagnum

Limir, ið annaðhvørt gerast arbeiðsleysir, eru í farloyvi uttan lön, ella fara undir útbúgving, kunnu gerast hvílandi limir í Starvsmannafelagnum. Hvílandi limaskapurin hevur við sær at tit varðveita samlagstryggingina og onnur rættindi, so sum avsláttur frá fyrirøkum, ið vit hava gjørt avtalu við, og avsláttur av leigu av húsum okkara.

Samlagstryggingin fevnir um lívstrygging, hjúnafelegatrygging, trygging móti ávís-um hættisligum sjúkum umframt trygging móti ávís-um hættisligum sjúkum hjá børnum undir 18 ár. Sí heimasíðuna hjá LÍV, www.liv.fo. Eisini fevnir tryggingin um eina lokalupphædd, sum fólk fáa, tá tey verða 67 ár, men henda upphædd verður niðurlaða komandi árin.

Kostnaður fyri at vera hvílandi limur er 100 krónur um mánaðin, og samlags-

tryggingin kostar 200 krónur um mánaðin.

Teir limir sum rinda limagjald umvegis ALS, mugu sjávir rinda samlagstryggingina umframt. Hetta er eisini 150 krónur.

- Um tú ætlar at gerast hvílandi limur, og vil vita hvar hesi gjöld skulu flytast, so verður tú vinarliga biðin um at venda tær til felagið á tlf. 614868 ella við at senda teldupost til starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo

Merkisdagar

Hava limir felagsins onkran merkisdag, t.d. rundan føðingardag ella serligan starvsdag fyri framman, og somuleiðis um dagurin er farin, eru teir væl-komnir at siga Starvsblaðnum frá. Ongantíð betri um ein mynd fylgir við.

Sendið til: torfinn@ritrad.fo

Mangla limirnir álitisfólk?

Limir, ið ikki hava álitisfólk, verða biðin um at venda sær til felagið. Teir limir, ið ikki hava álitisfólk, orsaka av at ov fáir limir eru á deildini, verða biðin um at venda sær til felagið annaðhvørt á tlf 614868 ella at senda teldupost til: starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo og upplýsa okkum tykkara teldupostadressu, soleiðis at tit kunnu fáa ymiska kunning frá felagnum.

Spyr okkara ráðgevar á heimasíðu okkara

Starvsmannafelagið hevur fleiri ráðgevar, við ymsum førleikum, knýttar at felagnum. Nú ber til at fara inn á heimasíðu felagsins www.starvsmannafelag.fo og skriva til viðkomandi ráðgeva, um tú hevur onkran fyrispurning, sum viðkoma tínum starvi – sosialum viðurskiftum, eftirløn ella lögfrøðiligum málum. Á forsíðuni til vinstri er mynd av ráðgevunum, har kanst tú fara inn, og velja tann ráðgevan, tú metir kann svara tínum fyrispurningi. Fyrispurningarnir verða viðgjördir í trúnaði.

LIMAKORT

FELAGIÐ HEITIR Á LIMIR,
IÐ MANGLA LIMAKORT,
UM AT VENDA SÆR TIL
SKRIVSTOVUNA.

Regin Berg settur sum fakfelagsráðgevi

Fakfelagssamstarvið hevur sett 26 ára gamla Regin Berg í tíðaravmarkað starv sum ráðgevi fyri tey fimm fakfeløgini, ið mynda samstarvið. Verkætlanarstarvið er ein týðningarmikil liður í at styrkja, menna og sameina føroysku løntakararnar

Fakfelagssamstarvið, sum umfatar Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, Føroya Lærarafelag, Føroya Pedagogfelag, Havnar Arbeidssvinnufelag og Starvsmannafelagið, tekur nú lógvatak.

Feløgini hava avgjørt at seta Regin Berg sum ráðgevi í eitt verkætlanarstarv, har fyrstu strikurnar verða settar til eitt enn tættari og meira effektivt samstarv millum tey fimm feløgini, ið umboða tilsamans einar 6.000 løntakarar á føroyska arbeidsmarknaðinum.

Sjey umsøjarar vóru til verkætlanarstarvið, sum í fyrstu syftu er ætlað sum eitt fulltíðarstarv í eitt hált ár.

Regin Berg er útbúgvinn stjórnfrøðingur frá lærda háskúlanum í Aberdeen og leggur í lötuni seinastu hond á útbúgving sum master í lóg á Føroya Fróðskaparsetri. Hann hevur royndir sum blaðmaður, m.a. sum blaðstjóri á blaðnum Fjølunir. Eisini hevur hann verið virkin í studentapolitikki og hevur verið formaður í Meginfelag Føroyskra Studenta.

Starvið, sum Regin Berg nú tekur við er nýtt og spennandi.

Yvirskipaða endamálið er at arbeiða fyri at fremja útvald, felags áhugamál hjá limunum í teimum fimm fakfeløgnum, ið mynda Fakfelagssamstarvið.

Ráðgevin skal m.a. greina samfelagsmál, sum hava týðning fyri fakfelagsrørluna og løntakaran. Hann skal vera sparringspartnari hjá feløgnum at menna strategiir fyri fakfeløgini og at menna og útinna kunningarætlanir.

Enn er alt í eini byrjan. Hugsanin er, at ráðgevin, í samstarvi við leiðsluna í feløgnum, skal velja og nágreina hvørji mál, tey fimm feløgini kunnu vera saman um og hvussu hetta kann vera gjørt.

FAKFELAGSSAMSTARVIÐ

Umboðini fyri Starvsmannafelagið, tá ið krøvini vóru handað í Fíggjarmálaráðnum

Umboðini fyri Fíggjarmálaráðið.

Sáttmálakrøvini eru handað

SÁTTMÁLASAMRÁÐINGAR: Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið handaðu í farna mánað hvør øðrum sáttmálakrøv til sáttmálasamráðingarnar í ár

Sáttmálin hjá Starvsmannafelagnum við landið fer úr gildi 1. oktober. Partarnir hittust fyrstu ferð 20. apríl, har sáttmálin varð sagdur upp og avtalað varð, at krøvini skuldu handast mikudagin 17. juni.

Á fundinum 20. apríl tosaðu partarnir um farna sáttmálskeiðið – hvat ið var gott og hvat ið kundi verið gjørt øðrvísi til sáttmálasamráðingarnar hesaferð.

Tá møttust Starvsmannafelagið og Lønardeildin hjá Fíggjarmálaráðnum í glasbygninginum á Argjum, har partarnir handaðu hvør øðrum sáttmálakrøv.

Talan er bæði um lønarkrøv og onnur viðurskiptini í sáttmálanum, sum nú eru á breddanum. Millum annað er sálarliga arbeidsumhvørvið partur av sáttmálakrøvunum hjá Starvsmannafelagnum.

– Talan var um góðan og konstruktivan fund, sigur Selma Ellingsgaard, forkvinna í Starvsmannafelagnum.

Sáttmálin við Kommunala Arbeidsgevarafelagið, KAF, fer eisini úr gildi 1. oktober. Tær samráðingarnar verða í næstu framtíð.

Samstundis er greitt, at tað verða ikki felags samráðingar við Fíggjarmálaráðið og KAF.

Tað eru limirnir í Starvsmannafelagnum, sum upprunaliga eru komnir við uppskotum til sáttmálakrøv, umvegis síni álitisfólk. Krøvini eru síðani viðgjørd á fundi við álitisfólkini, og loksins hevur nevndin í felagnum skipað og lagt krøvini hjá felagnum til rættis.

Á fundinum í Fíggjarmálaráðnum í gjár avtalaðu partarnir at hittast aftur 26. august.

Felagið á arbeiðsferð

Dagarnar 24.-26. apríl høvdu skrivstovufólkini og nevndin í Starvsmannafelagnum eitt langt arbeiðsviðurskifti í Runavík, har fleiri av teimum stóru málunum í felagnum vórðu vend

Árliga arbeiðsvikuskifti hjá nevndini og umsitingini í Starvsmannafelagnum varð hesaferð hildið á Hotel Runavík.

Á arbeiðsferðunum verða nógva av teimum stóru málunum, sum felagið hevur arbeiðt við, ella ætlar at seta á skránna í komandi tíðum, viðgjørð.

SAMRÁÐINGAR

Eitt av málunum, sum fylti nógva hesa ferð, var, sum vera kann, sáttmálasamráðingarnar á almenna arbeiðsmarknaðinum. Sáttmálarnir við Fíggjarmálaráðið og Kommunala arbeiðsgevarafelagið ganga út 1. oktober. Krøvini til komandi samráðingarnar skulu skjótt verða klár, og á fundinum viðgjørdu nevndin og umsitingin støðuna yvirskipað.

KJARNUMÁL

Eitt annað mál, sum fekk nógva umrøðu, vóru kjarnumálini hjá Starvsmannafelagnum. Felagið hevur kosið sær 12 kjarnumál, sum ætlanin er at varpa ljós á í valárinum 2015 fyri at skapa áhuga fyri arbeiðsmarknaðarmálum.

Í Runavík varð seinasta hond lögð á kjarnumálini, sum verða send út til flokkarnar at taka støðu til. Síðani verður tilfarið kunngjørt bæði her í Starvsblaðnum og meira alment.

NÝGGJA FELAGSHÚSIÐ

Stóra umbyggingin av nýggju felagshúsunum hjá Starvsmannafelagnum í J.H.Schrøtersgøtu var eisini á arbeiðschránini.

Talan er um stóra verkætlan, og alt skal leggjast væl til rættis, so at vit fáa eini livandi og væl skipað hús, tá ið klárt verður at flyta inn - væntandi í februar 2016.

Arbeitt verður m.a. við einum faldara, sum fer at lýsa nýggju húsini og møguleikarnar sum verða har. Húsini fara m.a. at rúma eini 20 skrivstovum, fundarhølum og einum auditorium og vónar felagið, at bæði fakfeløg og onnur fara at sýna áhuga at flyta inn.

ARBEIÐI Í FELAGNUM

Á arbeiðsferðini umrøddu vit arbeiðsskipanina og arbeiðsbýtið innanfelags. Tosað var um hvørjar uppgávur nevndin skal taka sær av og hvørjar, ið áliggja umsitingini. Um hvussu hetta verður skipað á skynsamasta hátt.

Semja varð um at gera eina starvsskipan, so at uppgávur og arbeiðsbýtið verða nærri útgreinað.

VISJÓNSARBEIÐI

Eins og onnur virki og fyrirkomulag hevur

Starvsmannafelagið bæði dagligar uppgávur og uppgávur, sum røkka yvir longri tíð. Starvsmannafelagið hevur tey seinnu árinum arbeiðt við nøkrum strategiskum málum, sum eru áhaldandi uppgávur í felagnum.

Hesi mál ella fokusøkir fara fram í arbeiðsbólkunum.

Ein bólkur arbeiðir við at skipa fakbólknar í felagnum. Ein virkar fyri at skipa ráðstevnur og skeið, ein við at nótumansgera sáttmálan. Ein arbeiðir við spurninginum um hvussu felagið kann vera við til at seta dagsskránna í samfelagspolitiskum málum. Ein arbeiðir við fakfelagssamstarvi og ein bólkur arbeiðir við lønarskipanini.

SAMSTARV VIÐ HK

Á arbeiðsfundinum í Runavík umrøddu vit eisini møguleikan fyri samstarvi við danska systirfelagið HK.

Danska felagið hevur fleiri limir í Føroyum, sum starvast hjá ríkisstovnunum. Av tí at tey ikki fáa ágóðan av tiltøkum og tilboðum sum HK skipar fyri í Danmark, hevur felagið ynskt eitt samstarv við Starvsmannafelagið.

Tosað varð um møguleikarnar, har vit hjálpa okkara systirfelagi og samstundis fáa nakað afturfyri, sum gagnar Starvsmannafelagnum og limum tess.

Fyrilestur í Østrom

Vitjaðu arbeiðspláss í Havn

Umsitingin og nevndin í Starvsmannafelagnum hava verið og vitjað arbeiðspláss í høvuðsstaðnum í vár. Vitjanin gav innlit í arbeiðsdagin hjá limunum og í nakrar av avbjóðingunum, sum starvsfólkini hava í gerandisdegnum

Fyrsta arbeiðsvitjanin í ár stóð á skránni 14. apríl, tá felagið vitjaði 12 arbeiðspláss í høvuðsstaðnum.

Arbeiðsvitjaninar kring landið eru fastur tóttur á skránni hjá felagnum, og við vitjanunum í Havn hesa ferð, hevur felagið nú verið tvær ferðir runt landið á vitjan.

Stovnarnir sum finga vitjan hesa ferð vóru: Bústaðir, Vørn, Tórshavnar Havn,

Dugni, Landsverk, Almannaverkið, Tekniski Skúli, Løgtingsskrivstovan, Býarbókasavnið, Taks á Skálatrøð, eftirlitsstovnararnir á Skálatrøð og Fróðskaparsetrið.

Á vitjanini bar m.a. til at fáa innlit í arbeiðsgongdir á staðnum og tær avbjóðingar, sum hava verið á arbeiðsplássinum.

Samanumtikið geva slíkar vitjanir eina rættiliga fjølbroytta mynd.

Vit mæta væl nøgdum starvsfólkum,

og starvsfólkum sum hava nógv ár á baki í starvinum. Og starvsfólkum, sum eru góð við sítt arbeiðspláss.

Men avbjóðingar eru nógvastaðni.

Summir av stovnunum hava verið merktir av flyting, har starvsfólkini eru flutt úr einum stað í annað. Aðrastaðni hava stórar innanhýsis bygnaðarbroytingar verið framdar, sum hava sett stór krøv til starvsfólkini.

Býarbókasavnið

Dugni

Eftirlitsstovnarnir á Skálatrøð

Fróðskaparsetrið

Tekniski Skúli

Vit hitta starvsfólk, sum geva til kennar, at tey ikki altíð verða tikin nógv við upp á ráð, tá broytingar hava verið gjørdar. Kunningin er ikki nøktandi og møguleikin fyri at ávirka avgerðirnar kundi verið betri. Tað skapar óvissu. Ótryggleika.

Onkrastaðni verður sagt frá stórum arbeiðstrýsti, og resursum sum ikki fylgja við øktum arbeiðsuppgávum.

Felagið hevur varhuga av, at arbeiðsvitj-

aninar hava stóran týðning. At starvsfólk er glað fyri at hitta fakfelagsumboðini andlit til andlits, har pláss bæði er fyri rísi og rósi til felagið.

Fyri Starvsmannafelagið hava vitjanirnar stóran týðning. Felagið fær innlit í arbeiðskor og spurningar, sum upptaka limirnar. Hetta gevur felagnum nakað at hugsa um – og ítøkilig mál at arbeiða víðari við.

Um kvældið var fyrilestur í Østrøm,

har Elsa Jóhanna Høgenni og Marjun Eystberg frá fyrirkuni Input greiddu frá, hvussu ósemjur á arbeiðsplássinum verða loystar.

Fitt av fólki vóru møtt. Umframt ein læruríkan fyrilestur sluppu tey vitjandi eisini at loysa ítøkiligar uppgávur, har tað snúði seg um at loysa ósemjur á arbeiðsplássinum.

Samlagstryggingin: Minnist til fyrningarfrestina!

Umvegis Starvsmannafelagið hava limirnir eina samlagstrygging í LÍV, sum veitir trygging bæði í sambandi við deyða og hættisligar sjúkur. Men fyri at fáa ágóðan av tryggingini skal LÍV hava móttikið fráboðan um sjúkutilburð ella deyða innan eina ávísu tíð

Starvsmannafelagið hevur teknað trygging vegna limirnar. Ein sokallaða samlagstrygging, har ávís upphædd verður útgoldin um limur í felagnum ella hjúnafelagi hansara doyr. Um limur,

ella barn hansara, verða rakt av ávísu hættisligum sjúkum, verður eisini veitt gjald úr skipanini.

Men fortreytin fyri, at tú ella tíni avvarðandi kunnu fáa ágóðan av tryggingini er, at tit gera vart við sjúkutilburð ella deyða innan ávísu tíð er fráliðin.

Tryggingin hevur nevnliga eina sokallaða fyrningarfrest, sum er tvey álmanakkaár.

Er talan um sjúkutilburð, so merkir hetta, at fært tú ella barn títt staðfest

eina av teimum sjúkunum, ið standa á listanum yvir hættisligar sjúkur t.d. tann 1. oktober 2015, so skal LÍV hava móttikið fráboðanina um hetta innan 1. januar 2018.

Fyrningarfrestin fyri endurgjald við deyða er 2 ár, roknað við árslok, tá ið tann, ið hevur krav uppá útgjald, fær at vita um kravið og í seinasta lagi 5 ár aftan á deyða.

So tað ræður um ikki at liggja sjóvarfallið av sær, men at gera vart við seg – meðan tíð enn er til tess.

Um tit vilja lesa meira um samlagstryggingina, so ber til at fara inn á heimasíðuna hjá LÍV, www.liv.fo, har meira fæst at vita um tryggingina.

Sálarligt arbeiðsumhvørvi

Arbeiðseftirlitið ger tørvskanning

Eftir áheitan frá Vinnumálaráðnum er Arbeiðseftirlitið farið undir at gera eina ítøkiliga tørvskanning, sum skal vísa hvat skal til fyri at lyfta myndugleikavirksemi í sambandi við sálarligt arbeiðsumhvørvi

Tað tykist sum Starvsmannafelagið, við síni kanning og ráðstevnu um sálarligt arbeiðsumhvørvi, rættiliga hevur sett gongd á myndugleikarnar, so at hesir taka hendan partin av arbeiðsumhvørvinum í størri álvara enn higartil.

Í fjør heyst skipaði Starvsmannafelagið fyri eini ráðstevnu, har felagið legði fram úrslitið av eini kanning í sambandi við sálarligt arbeiðsumhvørvi, sum felagið hevði latið gjørt. Úrslitið staðfestir, at talan er um eitt munandi størri vandamál, enn nakar áður hevur givið sær gætur um. Úrslitið av kanningini vísti m.a., at annarhvør limur hevur havt illgruna um strongd seinastu trý árin. Umleið fimti hvør limur hevur verið hjá lækna við sínum illgruna, og umleið tiggindi hvør hevur verið sjúkrameldaður fyri strongd. Kanningin vísti eisini, at ein stóur partur at teimum, sum luttóku í kanningini helt, at strongdin stavaði frá arbeiðsplássinum, serliga orsaka av ov stórum arbeiðsbyrðu.

Hetta tiltakið hjá Starvsmannafelagnum hevði eisini við sær, at fleiri politikarar tóku spurningin fram í lögtinginum, og settu vinnumálaráðharranum spurningar hesum viðvíkjandi. Av hesum heitti vinnumálaráðharrin á Arbeiðseftirlitið um at gera eitt upprit hvussu hetta økið kundi mennast framyvir. Hetta gjørdur Arbeiðseftirlitið, og lat Vinnumálaráðnum tað stutt fyri jól í fjør. Leivur Persson, leiðari á Arbeiðseftirlitinum

sigur, at talan var um eitt leysligt upprit, og at tey nú fyrireika eitt meira ítøkiligt.

SÁLARLIGA VIÐ Í 2002

Eftir at vit fingju nýggju arbeiðsumhvørvislógina í 2000, kom ein kunngerð tvey ár seinri, sum á fyrsta sinni segði nakað um sálarliga arbeiðsumhvørvi, sum hon yvirskipað javnsetir við fysiskt arbeiðsumhvørvi. Leivur Persson sigur, at Arbeiðseftirlitið hevði frammanundan bert arbeitt við fysiskum málum, og var meira at kalla ein tekniskur stovnur. Síðani varð Arbeiðseftirlitið rakt av munandi skerjingum, soleiðis at tey ongantíð komu til sálarligt arbeiðsumhvørvi. Ikki fyrr enn nú ljós verður av álvara varpað á spurningin.

Leivur Persson greiðir frá, at økið sálarligt arbeiðsumhvørvið er munandi øðrvísi enn tað Arbeiðseftirlitið higartil hevur lagt dent á, og munandi minni ítøkiligt.

– Tað er munur á hjá okkara eftirlitsfólkum at koma út á eitt arbeiðspláss og síggja at onkur maskina ikki er so trygg at arbeiða við, sum hon skal, heldur enn at siga, at tekin eru um, at sálarliga arbeiðsumhvørvið ikki er nóg gott. Tað krevur heilt onnur ambøð og starvsfólk við serligum førleika. Harafturat verður neyðugt at førleikamenna okkara eftirlitsfólk til nýggju uppgávarnar, sigur leiðarin á Arbeiðseftirlitinum.

TØRVSMETING

Við figgjarlógini í fjør varð játtanin hjá Arbeiðseftirlitinum økt við 710.000 krónum. Tað hevur ongantíð verið so stórt virksema í byggivinnuni sum nú, og tí viðmerkti landsstýrið, at økta játtanin skuldi nýtast til at fyrbygja vanlukku, men umframt tað, varð heitt á Arbeiðseftirlitið at gera eitt greiningararbeiði, hvussu Arbeiðseftirlitið kundi gera meira við sálarliga arbeiðsumhvørvi.

Leiðarin á Arbeiðseftirlitinum sigur, at hetta arbeiði eru tey nú eisini farin undir, soleiðis at tey kunnu handa Vinnumálaráðnum eitt ítøkiligt uppskot í oktober. Ein partur av hesum arbeiði er eisini at kanna hvussu tey í hinum norðanlondunum bera seg at.

BROYTTUR HUGBURÐUR

Spurdur um hann hevur varhugan av, at politiski myndugleikin og arbeiðsgevarar geva sálarligum arbeiðsumhvørvi størri ans nú enn fyrr, sigur Leivur Persson, at tað, eftir hansara tykki, gongur rætta vegin.

– Eg haldi meg síggja eina heilt greiða hugburðsbroyting, soleiðis at sálarligi parturin í arbeiðsumhvørvinum verður alt meira viðurkendur. Sama, at tað verður ásannað, at sálarligar avleiðingar av ringum arbeiðsumhvørvi, eisini hava ávirkan samfelagsbúskaparlíga, sigur Leivur Persson.

Drúgvvari enn væntað

Felagshúsið hjá Starvsmannafelagnum er enn undir umbygging. Arbeiðið gjørdist drúgvvari enn væntað. Tí hava vit verið noydd av avlýsa fleiri bíleggingar í Starvsmannafelagshúsinum. Nú hava vit fingið at vita, at arbeiðið í stovuhæddini verður liðugt fyrst í juni.

Arbeiðið á 2. hædd, har skrivstovur felagsins halda til, verður ikki liðugt fyrr enn eftir summarfrítíðina. Sostatt heldur skrivstovan til á Tinghúsvegi 15, ovasta hædd, til eftir summarfrítíðina.

Fasti gerðarrættur Nýggj manning

Eftir Kára á Rógvi, sála, er nú Alfred Petersen valdur til formann í nevndini fyri Fasta gerðarrættin. Fyri gerðarrættin, sum dømir í málum, er Hanna Vang vald fyri Halgir Winther Poulsen, sum ikki tók við afturvali, og fyri Torleif Hoydal er Eyðstein Djurhuus valdur til gerðarrættarlim.

Eftirstarv: Aftur til verka

Eftirstarv, er eldrafelagið hjá Starvsmannafelagnum, sum er áhugafelag fyri starvsfólk, sum fyri aldur ella av øðrum orsøkum eru farin frá ella eru um at fara úr almennum starvi.

Felagið varð sett á stovn á heysti 2010 og hevur skipað fyri ymiskum tiltøkum. Felagið hevur hesa seinastu tíðina ikki verið so virkið.

Nú hava so eldri limir í felagnum tikið seg saman at fáa gongd á aftur. Johan Christiansen, sum er ein teirra, sigur, at ein arbeiðsbólkur fyrireikar nú at lýsa aðalfund har m.a. skal

*Johan
Christiansen
varð kosin ársins
álitisfólk í 2009*

veljast nevnd, sum síðani skal stinga út í kortið, hvat henda skal í felagnum.

Johan sigur, at felagið má ikki detta niðurfyri, tí eldru limir felagsins hava so nógv at lata øðrum av teirra arbeiðsroyndum og øðrum, tey hava upplivað gjøgnum tey mongu virknu árin. Og tað kann gerast á ymiskum fundum og samkomum, sum tey hava góðar møguleikar at skipa fyri tá út- og umbyggingin av felagshúsunum er liðug.

Fokus á løntakaramál!

Í seinasta lagi 29. oktober verður lögtingsval. Starvsmannafelagið hefur avgjørt at seta fokus á arbeiðsmarknaðarmál av týðningi fyri løntakararnar, tí vit halda, at hesi mál eiga at vera sjónligari í valstríðnum, enn vit hava sæð higartil. Tí hefur felagið kjósað sær 12 kjarnumál í valárinum 2015

Hetta eru mál, sum baklandið í felagnum – álitisfólkini – og nevndin í Starvsmannafelagnum meta hava stóran týðning bæði fyri limir felagsins og samfelagið sum heild. Og sum felagið ynskir at varpa ljós á í valárinum 2015.

Eftir at vit høvdu kjósað okkum kjarnumálini, vórðu tey send út til teir politisku flokkarnar at taka støðu til.

Á teimum næstu síðunum kanst tú lesa hvørja støðu felagið hefur til tey 12 málini – og somuleiðis hvørja støðu politisku flokkarnir hava til tey valdu málini.

Harafturat hava flokkarnir grundgivið nærri fyri síni støðu. Hesar grundgevingar kanst tú lesa í fullum líki á heimasíðu felagsins, har øll verkætlanin eisini er kunngjørd.

Vón okkara er, at politisku flokkarnir

fara at taka kjarnumálini til sín – eins og vit vóna, at teir eisini fara at gera við onnur mál, sum fakfeløgini varpa ljós á í valárinum – og at málini fara at síggjast aftur í komandi valstríðnum. Og vónandi eisini í einum komandi samgonguskjali.

Samstundis er tað okkara vón, at eitt tiltak sum hetta fer at eggja limum felagsins og fólkum annars at fara á val og nýta sín demokratiska atkvøðurætt.

Lat meg leggja dent á, at hetta er eitt partapolitisk óheft átak.

Starvsmannafelagið er ikki í parti við nøkrum politiskum flokkum. Vit eru altíð í parti við øllum okkara limum, og røkja teirra felags áhugamál. Hinvegin mugu vit fyrrihalda okkum til ta

sannroynd, at vit eru partur av samfelagnum, har politikkur er ein týðandi partur og hóast partapolitisk óheft, so hava vit sum felag altíð skyldu at virka fyri áhugamálum limanna og felagsins á munabesta hátt.

Eg vil nýta høvið her at takka politisku flokkunum fyri, at teir vildu taka lut í verkætlan okkara 'Kjarnumál hjá Starvsmannafelagnum í valárinum 2015'.

Starvsmannafelagið ynskir limum sínum og øllum færoyingum eitt livandi, sakligt og gevandi valár, har mál av felags týðningifryri løntakararnar vónandi fara at vera ein sjónligur partur av valstríðnum.

Gott lögtingsval!

Selma Ellingsgaard, forkvinna fyri Starvsmannafelagið

Álitisfólkini í Starvsmannafelagnum viðgerða uppskot til kjarnumál hjá Starvsmannafelagnum í 2015 á fundi á Hotel Føroyum í desember í fjør.

FÓLKAFLOKKURIN

Fólkaflokkurin er ikki við í yvirlitinum á hesum síðum, tí at flokkurin hevur ikki tikið støðu til teir trýggjar svarmøguleikarnar, flokkarnir vóru bidnir um at taka støðu

til. Flokkurin hevur tó gjørt sínar viðmerkingar til tey 12 kjarnumálini, sum eru at lesa á www.starvsmannafelag.fo, har viðmerkingarnar frá øllum flokkum eru kunngjardar.

1: EFTIRLØN AV ØLLUM

Starvsmannafelagið hevur gjøgnum tíðirnar tryggja sær eina eftirlønarskipan í sáttmálunum, har ávís prosentupphædd verður goldin *afturat* lønini til pensjónsárinu. Men tá limirnir t.d. fara í barsilsskipanina, í tillagað starv orsaka av skerðum arbeiðsførleika ella gerast arbeiðsleysir fáa teir harafturímóti onga eftirløn afturat útgjaldinum. Tá umræður almannaveitingar generelt geva tær ikki eftirløn. Hjá teimum, sum fara í

barnsburðarfarloyvi eftir barsilslógini er støðan enntá soleiðis, at eftirlønargjald verður drigið *av* veitingini.

Hetta skapar ójavna, sum varar heilt inn í ellisárinu.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At arbeiðsmarknaðarskipanirnar ALS og Barsilsskipanin og almannaveitingarnar eiga at vera eftirlønargevandi, t.v.s. at eftirlønargjald eigur at verða goldið *afturat* veitingunum.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja			✓	✓	✓	✓
Lutvíst		✓				
Nei	✓					

2: RAÐFESTA SÁLARLIGA ARBEIÐSUMHVØRVIÐ

Kanningar benda á, at vaksandi fólkasjúkan strongd er eitt minst líka stórt vandamál í Føroyum sum aðrastaðni. Hetta hevur kostnaðarmiklar avleiðingar, bæði fyri einstaklingar, familjur, arbeiðspláss og samfelag. Meðan londini kring okkum hava sett munagóð tiltøk í verk at avmarka trupulleikan, er lítið og einki gjørt her hjá okkum. Eittnú hevur Arbeiðseftirlitið ikki havt manning at gera nakað við arbeiðsumhvørvið yvirhøvu. Í 2015

er peningur játtaður Arbeiðseftirlitinum at greina trupulleikan, men enn er eingin játtan til at seta fólk við serfrøði at taka sær av sálarliga arbeiðsumhvørvinum.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At Arbeiðseftirlitið eigur at verða raðfest hægri, so at stovnurin fær pening at seta serkøn starvsfólk, ið kunnu veita ráðgeving og hava eftirlit við sálarliga arbeiðsumhvørvinum.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja			✓	✓		✓
Lutvíst	✓	✓			✓	
Nei						

3: RÆTTVÍSARI SKATTASKIPAN

Skattapolitikkurin tey seinastu árinu hevur verið sosialt órættvísar og gagnað teimum hægru inntøkubólkunum í samfelagnum. Vit halda, at ein skattaskipan, har breiðastu herðarnir bera tyngstu byrðarnar er tann besta og mest rættvísa og at hettar er tann besta trygdin fyri einum vælverkandi og tryggum vælferðarsamfelag.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At ein progressiv skattaskipan er best fyri samfelagið og at politiska skipanin skal virka fyri at broyta skattaskipanina, so meðal- og láginntøkurnar fáa munagóðan skattalætta.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja	✓	✓	✓	✓		
Lutvíst					✓	✓
Nei						

4: BETRI BARSILSSKIPAN

Ein góð barsilsskipan er ógvuliga virðismikil, bæði fyri familjulív, arbeiðsmarknaðin og samfelagið. Ein góð skipan er mennandi fyri familjulívið, gevur móguleika fyri at varðveita sambandið við arbeiðsmarknaðin og kann vera við til at eggja útisetum at

koma heimaftur til Føroya og harvið tálma fráflytingini. Hóast batar eru hendir, so eigur útgjaldsskeiðið at verða longt. Eisini er tað óheppið, at skipanin hevur eitt útgjaldsloft, sum er ov lágt (í løtuni 25.000 kr.). Hettar kann eggja til, at fólk við hægri inntøkum halda seg frá at nýta skipanina.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At tíðarskeiðið í barsilsskipanini, útgjaldsskeiðið, eigur at verða longt.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At útgjaldsloftið eigur at verða hækkað.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsfl.	Javnaðarfl.	N. Sjálvst.	Tjóðv.	Frams.	Miðfl.
Ja	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lutvíst						
Nei						

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsfl.	Javnaðarfl.	N. Sjálvst.	Tjóðv.	Frams.	Miðfl.
Ja				✓		✓
Lutvíst			✓		✓	
Nei	✓	✓				

5: PENGAR TIL FØRLEIKAMENNING

Sáttmálarnir hjá Starvsmannafelagnum við landið, kommunurnar og SEV hava ásetingar um strategiska førleikamenning. Endamálið er at menna starvsfólk til at taka við nýggjum avbjóðingum. Uttan førleikamenning kunnu starvsfólk t.d. enda sum ein stór útreiðsla fyri samfelagið í sambandi við uppsagnir, tí tey fáa truplari við at koma út aftur á arbeiðsmarknaðin. Og uttan førleikamenning steðga arbeiðsplássini upp, sum ein bilur, ið ikki verður hildin við líka. Kanningar millum

álitisfólkini hjá Starvsmannafelagnum benda á, at ásetingarnar um førleikamenning verða ikki hildnar, og ein av trupulleikunum er, at arbeiðsplássunum vantar játtan til skeiðvirksemi og onnur tiltøk, ið skulu mynda førleikamenningina.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At markaður peningur eigur at verða játtaður, so at ásetingarnar í sáttmálanum um strategiska førleikamenning av starvsfólkunum kunnu verða framdar í verki.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja						
Lutvíst		✓	✓	✓	✓	✓
Nei	✓					

6: TRÍPARTA SAMSTARV

Tríparta samstarv er eitt felags arbeiðsmarknaðarpolitisk forum, har arbeiðsgevarar, fakfeløg og politiska skipanin tosa saman og semjast um mál av felags áhuga. Hettar er væl kent úr øðrum londum, og Starvsmannafelagið heldur at tað er vert at royna í Føroyum. Í tríparta samstarvinum kunnu verða umrødd arbeiðsmarknaðarmál, sum ikki hoyra undir sáttmálasamráðingarnar, t.d. mál um lóggávu og regluverk og onnur tiltøk, sum viðvíkja arbeiðsmarknaðinum. Vit halda, at eitt

slík samstarv kann betra sambandið millum partarnar. Tað kann vera við til at lýsa og loysa avbjóðingar á arbeiðsmarknaðinum til gagns fyri allar partar.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At eitt tríparta samstarv millum fakfeløg, arbeiðsgevarar og politisku skipanina eigur at verða fingið í lag, við regluligum fundum um áleikandi mál á føroyska arbeiðsmarknaðinum.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja		✓	✓		✓	
Lutvíst	✓			✓		✓
Nei						

7: DAGFØRA ARBEIÐSMARKNAÐARLÓGGÁVUNA

Ein væl ment og dagførd arbeiðsmarknaðarlóggáva skapar trygg viðurskipti hjá starvsfólki og arbeiðsgevarum. Meðan vit í Føroyum mest hava tær grundleggjandi lógirnar, hava tey í Danmark fleiri tiggjutals lógir, sum verja rættindini hjá løntakarunum á arbeiðsmarknaðinum. Til dømis er lógin móti mismuni á arbeiðsmarknaðinum orsaka av rasu, húðarliti, trúgv, politiskari áskoðan, aldri v.m. ikki galdandi í Føroyum.

Ein annar trupulleiki er, at galdandi arbeiðsmarknaðarlógir ikki eru dagførdar. Serliga kundu vit hugsa okkum at lógin um starvsmenn (funktionerlógin) verður nútímansgjørd, so at hon m.a. gevur starvsfólkunum verju móti órímligari uppsøgn.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At lógin móti mismuni á arbeiðsmarknaðinum eigur at verða sett í verk í Føroyum og at starvsmannalógin skal verða dagførd.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja	✓			✓		✓
Lutvíst		✓	✓		✓	
Nei						

8: FYRISITINGARLÓGIN OG ALMENN PARTAFELØG

Tað er ein afturvendandi trupulleiki, at verjan av starvsfólkum versnar, tá ið alment virksemi verður umskipað til partafelagsform. Orsøkin er, at fyrisitingarlógin og innlitslógin vanliga verða loystar frá, tá ið virksemi verður umlagt til almenn partafeløg. Hetta ger, at starvsfólkini á hesum arbeiðsplássum missa týðandi rættindi, tá ið avgerðir verða tiknar í starvsfólkamálum, m.a. hoyringsrættin, samstundis sum kravið um, at avgerðirnar skulu vera sakligar og hava grundgeving, fellur burtur. Tað

var eitt stórt framstig fyri alment sett, tá innlitslógin og serliga fyrisitingarlógin komu í gildi í Føroyum fyrst í 90-unum. Men tá virksemið verður umskipað til partafeløg, verður tíðin hjá teimum, ið starvast á hesum arbeiðsplássum, skrúva aftur hvat starvsfólkaverjuni viðvíkur.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At tá alment virksemi verður umskipað til almenn partafeløg, eigur fyrisitingarlógin at vera galdandi í starvsfólkamálum.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja		✓		✓		✓
Lutvíst			✓		✓	
Nei	✓					

9: SKATTAFRÁDRÁTTUR FYRI FAKFELAGSLIMASKAP

Tað er týðningarmikið fyri okkara samfelag, at vit hava eina sterka fakfelagsrørslu og ein væl skipaðan arbeiðsmarknað. Ein fortreyt fyri hesum er, at so nógv starvsfólk, sum til ber, eru skipað í felag. Tíverri er rákið í nógvum londum í dag, at limaskarin í fakfeløgum minskar, og tað visir seg, at figgjartilgar grundir eru til, at fleiri velja feløgini frá. Vit seta okkara álit á, at

politisku flokkarnir síggja virðið í, at starvsfólk eru skipað í felag, og at teir stuðla eini skipan við skattafrádrátti fyri limaskapi í fakfelag.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At ein skipan, har starvsfólk kunnu draga kostnaðin av limaskapi í fakfeløgum frá í skattinum, eigur at verða sett á stovn.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja		✓		✓		
Lutvíst			✓			
Nei	✓				✓	✓

10: SKIPAÐI VIÐURSKIFTI

Ein væl skipaður arbeiðsmarknaður er ein fortreyt fyri einum vælvirandi samfelag, har starvsfólk kenna seg trygg.

Starvsmannafelagið heldur, at øll starvsfólk skulu arbeiða sambært sáttmálum. Óskipaði viðurskifti og lønardumping kunnu ikki góðtakast í einum framkomnum samfelag. Í Føroyum og á føroyskum øki skulu føroyskir sáttmálar galda.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At viðurskiftini hjá øllum, sum arbeiða í Føroyum og í føroyskum øki eiga at vera skipað, og at í Føroyum og á føroyskum øki skulu føroyskir sáttmálar galda.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lutvíst						
Nei						

11: NEI TIL EINSKILJING

Starvsmannafelagið metir, at almennar tænastr eiga ikki at verða einskildar. Góðar almennar tænastr eru ryggurin í vælferðarsamfelagnum, sum vit øll eru við til at fígga. Einskiljing er eingin trygd fyri at tænastrnar verða betri, men kann harafturímóti skapa ójavnar tænastr. Skattaborgarans pengar

skulu brúkast at menna og tryggja vælferðartænastr til okkum øll, og ikki at skapa peningaligan vinning til einstaklingar.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At politiska skipanin eigur ikki at einskilja almennar tænastr.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja				✓		
Lutvíst	✓	✓				✓
Nei			✓		✓	

12: SKRIVI- OG TALUFRÆLSI

Skrivi- og talufrælsið er hornsteinur í einum demokratiskum samfelag. Umráðandi er, at vit hava ein sterkan public service stovnur, sum kann tryggja holla samfelagsupplýsing og hava kritiskt eyga við samfelagsviðurskiftum, politisku skipanini og teimum ráðandi. Tað er týðningarmikið, at stovnurin fær frið og umstøður at røkja hesar uppgávur til lítar.

STARVSMANNAFELAGIÐ HELDUR:

At tað hevur alstóran týðning, at vit hava eitt sterkt og óheft Kringvarp Føroya, og at stovnurin og starvsfólkini hava bestu umstøður at røkja uppgávuna sum public service stovnur, ikki minst uppgávuna sum demokratiskt eftirlit.

TEKUR FLOKKUR TYKKARA UNDIR VIÐ HESUM?

	Sambandsflokkurin	Javnaðarflokkurin	Nýtt Sjálvstýri	Tjóðveldi	Framsókn	Miðflokkurin
Ja	✓	✓	✓	✓	✓	
Lutvíst						
Nei						✓

LESIÐ GRUNDGEVINGARNAR FRÁ FLOKKUNUM

Umframt at taka støðu til teir tríggar svarmøguleikarnar í yvirlitinum á hesum síðum hava flokkarnir eisini havt móguleika at grundgeva nærri fyri síni støðu. Hesar grundgevingar kanst tú lesa í fullari longd á heimasíðuni hjá Starvsmannafelagnum, www.starvsmannafelag.fo.

Lívsneyðug norðurlendsk sambond

Vitanarbýti. Íblástur. Royndir. Hugskot. Sambandið við onnur fakfeløg í norðurlondum er lívsneyðugt fyri eitt lítið fakfelag sum Starvsmannafelagið. Sum fakfelagsfólk eru vit eru av somu norrønu rót. Kortini eru vit ólík – og tað gevur spildurnýggjar vinklar. Nýggj sjónarhorn í fakliga stríðnum

So ymisk – og tó. Júst heimafturkomin av árligu ráðstevnuni hjá NSO í Finnlandi, har evnið var ‘Effektivitetur, kvalitetur og digitalisering’. Umboð fyri fakfeløg, ið umboða alment sett í seks norðurlondum, høvdu enn einaferð sett hvør øðrum stevnu. Og hesaferð var kikan settur á dygdina í almennu umsitingina.

EITT DIGITALT VARSKÓ

Á ráðstevnuni kom m.a. fram, at talgildingin av almenna geiranum hevur ikki bara verið nøkur sólskynssøga.

Upphæddir í milliardaklassanum eru farnar til verkætlanir, sum eru endaðar í ruskskanningini; samstundis sum gransk-

ingin vísir, at automatiseringin, sum fylgir av talgildingini, er gingin út yvir borgaratænastuna. Og sum harvið hevur sett spurnatekn við legitimitetin hjá tí almenna, sum jú hevur til endamáls at tæna borgarunum.

„Lærið av okkum og gerið ikki somu feilir sum vit!“ ljóðaði krystallklári boðskapurin frá serfrøðini á økinum.

Rættuliga virðismikil lærdómur hjá okkum føroyingum, nú ein stór verkætlan nýliga er farin av bakkastokki, sum jú hevur til endamáls at talgilda almenna geiran í Føroyum. Sum føroysk fakfelagsumboð gevur hetta okkum høvi at seta teir røttu spurningarnar – vegna løntakaran, sum verður ein finna í hesum digitala leiki.

Millum áhoyrararnar, sum hoyrdu boðskapin, var eisini stjórin á Lønardeildini í landsstýrinum. Og hann lovaði, at senda boðini víðari til tey, sum stíla fyri verkætlanini Talgildu Føroyar.

AV FELAGS RÓT

Starvsmannafelagið tekur virknan lut í fakfelagspolitiska samstarvinum í Norðurlondum.

Vit eru limir í NSO, sum stendur fyri Nordiske Statstjenestemænds Organisation, sum umboðar fakfeløg, ið hava limir, sum arbeiða hjá statinum/landinum í Finnlandi, Svøríki, Norra, Danmark, Íslandi og Føroyum. Eisini eru vit limir í NTR, Nordisk Tjenemands Råd, sum umboðar starvsfólk, sum arbeiða hjá kommununum í fimm norðurlondum, Norra, Svøríki, Danmark, Íslandi og Føroyum.

Fakfelagsrørlsan í Norðurlondum er runnin av somu rót. Norðurlenska avtalamodellið, har viðurskiftini millum starvsfólk og arbeiðsgevarar verða skipað við frælsum samráðingum – í mun til lóggávu – er felags arvagóðs.

Og við eini vælferðarskipan, sum í stóran mun er eins, hava fakfeløgini í

Norðurlondum nógv at tosa saman um. Nógv at læra, hvør av øðrum.

YMISKAR ROYNDIR

Í fjør var evnið góð fyrising, „Good Governance“. Tað hendi í sama ári, sum landsstýrið kunngjórði sína ætlan um at endurskipa miðfyrisingina. Vit hoyrdu um royndirnar hjá londunum at privatisera og útveita almennar tænastr.

Ógvuliga viðkomandi, tí fleiri av londunum hava áralangar royndir á økinum. Eisini tí, at royndirnar eru so ymiskar. Tí meðan summi lond hava lagt seg eftir privatisering, hava onnur, sum t.d. Finnland og Svøríki, í stóran mun valt útveiting.

Eitt annað stórmál av felag áhuga er vandamálið við bíligari útlendskari arbeiðsmegi. Ein hóttan, sum av álvara

hevur sett norðurlenska avtalamodellið undir trýst.

Eisini her eru royndirnar og loysningar nógvar – og ymiskar.

Meðan summi av londunum hava fingið hjálp frá lóggávuvaldinum at upphveja sáttmálar til bransulógir, so hava onnur lond tvíhildið um klassiska avtalufrælsið, t.v.s. modelið, har partarnir á arbeiðsmarknaðinum loysa trupulleikarnar sjálvir, uttan politiska uppílegging.

Royndirnar eru ymiskar, og fyrri okkum er hetta virðismikil lærdómur at hava í viðførinum, nú eisini føroyski arbeiðsmarknaðurin verður hóttur av sosialari dumping.

KJARNUMÁL OG FØRLEIKAMENNING

Tá Starvsmannafelagið í hesum døgum

Einki menniska er ein oyggj, verður sagt, og tað sama kann sigast um eitt fakfelag í einum lítlum landi sum Føroyum.

kunngerð síni kjarnumál í valárinum 2015 er tað eisini við norðurlenskum íblástri. Norska LO framdi eitt líkandi tiltak uppundir Stórtingsvalið í 2013. Og í Danmark setti fakfelagsrørslan eisini ljóskastaran á arbeiðsmarknaðarmálinum uppundir fólkatingsvalið 18. juni.

Spurningurin um strategiska førleikamenning av starvsfólkum er eitt annað mál, har vit hava fingið hugskot frá norrønu kammeratunum. Hetta mál er millum kjarnumálini, sum vit royna at fáa politikararnar at fáa ans fyrri í valstríðnum og sum vit eisini hava sett á breddan til komandi sáttmálasamráðingar.

Loysnirnar, sum vit fara at virka fyrri í hesum málum, byggja eisini á royndirnar hjá fakfelagunum í hinum norðanlondunum.

ØDRVÍSI SJÓNARHORN

Einki menniska er ein oyggj, verður sagt, og tað sama kann sigast um eitt fakfelag í einum lítlum landi sum Føroyum.

Kanska meira enn onnur tørvar okkum góð sambond við norðurlensk fakfelagsfólk. Sambond, sum kunnu geva okkum konstruktiv uppskot til hvussu vit loysa dagsins avbjóðingar á arbeiðsmarknaðinum.

Hóast lík, so eru norðurlond eisini ymisk. Tað er gott fyrri okkum føroyingar, sum í stóran mun hyggja at Danmark – eisini í fakfelagspolitiskum málum.

Hettar gevur nýtt og breiðari útsýni. Nýggjar vinklar. Nýggj sjónarhorn í fakliga stríðnum og hugskot til hvussu vit best loysa arbeiðsmarknaðarpolitiskar avbjóðingarnar her heima. ■

Ráðstevna um **effektivitet**, **kvalitet** og **talging**

Norðurlenska fakfelagssamtakið NSO skipaði í døgnum 9. og 10. juni fyrri ráðstevnu í Finnlandi undir heitinum „Effektivitet, kvalitet og digitalisering“

NSO stendur fyrri Nordisk Statstjenestemænds Organisation og umboðar starvsfólk, sum arbeiða hjá statinum/landinum í Norðurlondum. Starvsmannafelagið er umboðað í NSO, sum skipar fyrri eini ráðstevnu, einaferð um árið. Hesaferð varð ráðstevnan í Borgå í Finnlandi.

Almenni sektorurin í Norðurlondum er stórus – **men eisini effektivur**

Hetta var niðurstøðan í fyrilestri, sum Olli Kangas, professari við lærda háskúlan í Uppsala helt á NSO-ráðstevuni

Í fyrilestrinum greiddi Kangas frá, at norðurlensku vælferðarsamfeløgini eru tey, sum nýta mest pengar til tað almenna, sum í stóran mun verður fíggað við skattainntøkum.

Men sambært professaranum er hetta

ein íløga sum loysir seg – bæði samfelagið og einstaklingar.

Og vísti hann á eina røð av lyklatølum, sum prógva hettar:

Almenni sektorurin er effektivur. Korruptiónin er minst í allari verðini.

Og meginparturin av pengunum fara til sosial endamál.

JAVNSTØÐU OG KAPPINGAREVNI

Norðurlond hava nógu fólk í almennum

starvi, millum 20 og 30% av arbeidsmegini. Og það er gott, m.a. fyrir javnstöðuna í samfelagnum, segði Kangas.

Tað almenna hefur givið nógvum kvinnum arbeiði, samstundis sum tað almenna tryggjar barnagarðar og góðar almennar tænastr, so at bæði kynini hava móguleika at sleppa út á arbeiðsmarknaðin.

Búskaparvøxsturin er eisini stórir í norðurlondum, vísti professarin á, og staðfesti, at hóast almennu útreiðslurnar eru høgur í norðurlondum, so er eru kappingarevnini hjá londunum kortini góð.

TÝDNINGARMIKIÐ ÁLIT

Olli Kangas legði eisini dent á, at norðurbúgvur hava generelt stórt álit á almenna sektorinum. Og tað metti hann hava stóran týdning.

Hann vísti eisini á, at bæði tá talan er fátækkraváða millum børn og tá fólk verða spurð um persónliga eydnusemið enda norðurlond í betra endanum.

Niðurstøðan hjá professaranum var, at hóast almenni sektorurin í norðurlondum er stórir í mun til onnur lond, so er tað kortini stórt sæð bara gott:

– Almenni sekturin í norðurlondum er stórir, effektivur og hann skapar mógulei-

leikar bæði fyrir búskapin og fyrir borgararnar, tók Kangas samanum.

Hann endaði fyrilesturin við at endurgeva orðini, sum Oluf Palme segði við jarðarferðina hjá Tage Erlander, undanmanni sínum í forsætisráðharrasessinum í Svøríki:

„Du har sagt at samhallet skall vara starkt så att människor slipper att vara svaga“.

Skulu vit trúgva Olli Kangas, so hefur tað í stóran mun eydnast norðurlondum at skapa tað sterka samfelagið, sum Erlander og Palme settu so høgt.

Talgilding skapar gjógv millum myndugleikar og borgarar

Við talgildingini eru tænastrnar automatiseraðar og fluttar longri burtur frá borgaranum. Tað skapar iva um rættargildið hjá myndugleikunum og rættartrygdina hjá borgaranum, heldur serfrøðingur

Søren Skaarup er phd. lesandi við Syddansk Universitet og seniorráðgevi hjá Rambøll Management Consultant.

Á ráðstevnuni hjá NSO hevði hann fyrilestur um digitalisering, ella talgilding, undir heitinum „Digitalisering i et medborgerperspektiv“, har hann varpaði ljós á gongdina við at talgilda almenna sektorin í Danmark.

GJÓGVIN

Skaarup vísti á, at talgildingin í almenna sektorinum hefur

skapt eina gjógv millum borgararnar og tey, sum starvast hjá tí almenna.

Fyri tað fyrsta eru tað nógv, sum hava trupult við at nýta nýggju tøkina. Í øðrum lagi hefur talgildingin gjørt, at borgararnir ikki longur hava beinleiðis samband við starvsfólkini hjá tí almenna. Og tað er gingið út yvir borgaratænastrna.

Endamálið við talgildingini er at effektivisera, og harvið eisini ofta at spara. Men samstundis eru tænastrnar fluttar longur burtur frá borgaranum.

Trupulleikin er eisini, at skipanin við talgilding í stóran mun er gjörd eftir hævðinum hjá starvsfólkunum

Trupulleikin er eisini, at skipanin við talgilding í stóran mun er gjörd eftir hævðinum hjá starvsfólkunum. Heldur enn at taka stöði í umstøðunum hjá borgaranunum.

Hetta skapar eina gjógv millum myndugleika og borgara, sum er ein trupulleiki fyri legitimitetin (*rættargildið*) hjá umsitingini. Tí myndugleikarnir skulu virka eftir lógini. Fyri borgararnar – og ikki fyri seg sjálvan.

„EVIDENTFRIT OMRÁÐ“

Skaarup vísti á, at myndugleikarnir hava ikki skjalfest hvussu talgildingin hevur virkað. Um hon veruliga hevur givið effektivitet, soleiðis at skilja, at borgarin hevur kensluna av at hava fingið eina betri tænastu.

Og tað er ein trupuleiki, metti Søren Skaarup, sum gekk so vítt sum til at kalla Danmark fyri eitt „evidentfrit område“. Tað vil siga eitt land, har virknaðurin av talgildingini stórt sæð ikki er dokumenteraður.

FOKUS Á BORGARAN

Sambært Skaarup er loysnin, at broyta skipanina, soleiðis at farið verður frá eini „digitaliseringsdrevet service“ til ein „servicedrevet digitalisering“, har borgarin er í fokus.

Automatiseringin, sum fylgir við talgildingini, fer framvegis, at merkja, at tørvur verður á færri starvsfólkum. Um skipanin skal broytast til eina meira borgaravinarliga tænastu, verður hinvegin tørvur á fólk at menna eina digitalisering, sum liggur borgaranum nærri.

Og tann uppgávan fer í sjálvum sær at krevja starvsfólk.

GERIÐ IKKI SUM DK!

Til endans ávaraði Søren Skaarup lutakararanar um at kopiera Danmark:

– Gerið ikki sum Danmark, men lærið av okkum, segði hann.

– Talgildingin í Danmark er ikki skjalfest. Í Danmark tosa vit nógv um talgilding. Effektivitetur handlar um „effekt fyri pengarnar“. Men vit máta ongantíð effektin – í form av kvaliteti. Vit máta bert í „framleiddum eindum“ og „spardum ressursum“, tók hann samanum:

– So ofta hava vit ikki ánið av um talgildingin í roynd og veru er „effektiv“. Tað kunnu tit gera betri.

Effektiv fyrising – ein spurningur um álit

Seinastu áratíggjuni hefur það almenna verið stýrt eftir frymlinum „New Public Management“. Men það hefur skapt eitt eftirlitssamfelag, har álitid á vanligu starvsfólkinu er í vanda. Lektari í statsvísund eftirlýstir eina nýggja leið „Tann triðja logikkin“

– Hvør er það, sum skal avgerða, nær eitt arbeiða er væl úr hondum greitt.

Hetta var avgerðandi spurningur, tá ið Shirin Ahlbäck Öberg hevði fyrilestur á ráðstevnuni hjá NSO.

„Professionalism och den marknadsstyrda staten“ var heitið á fyrilestrinum. Shirin Ahlbäck Öberg er dosentur og lektari í statsvísund við Uppsala Universitet.

NEW PUBLIC MANAGEMENT

Hon greiddi frá hugtakinum NPM, New Public Management, sum tók seg upp í norðurlondum fyrst í 90-unum.

Talan var um eitt nýtt rák, við íblástri úr anglosaksisku londunum. Fatanin var, at almenni sektorurin var blivin ov tungur, dýrur og ringur at stýra. Og merkur av skrivstovuveldi og eliterum hugsunarhátti.

Loysnin var NPM, sum við íblástri frá privata arbeiðsmarknaðinum legði fram nýggjar hugsjónir og idéalir fyri hvussu best er at reka það almenna.

Marknaðarhugsanir vóru innførdar í fyrisingina, og onnur lykloarð vóru gjøgnumskygni og eftirlit við arbeiðsgongdunum. Mál og mið, skuldu setast greiðari út í kortið.

Alla tíðina skuldi onkur hava eftirlit við, at málini vóru rokkin og at ressursur ikki fóru fyri skeytið. Alt skuldi kunna mátast og vigast.

Men sambært Shirin Ahlbäck Öberg eru vit farin ov vítt við uppgerðini við það gamla skrivstovuveldið.

ÁLITID Í VANDA

Norðurlendsk vælferðarsamfeløg eru í ov stóran mun blivin til eftirlits-samfeløg, har vit hava fingið eina nýggja stætt av starvsfólkum, sum hava til arbeiðis at halda eyga við, at onnur gera sitt arbeiði til lýtar.

– Ætlanin var ikki, at það skuldi vera so, men í roynd og veru hava vit fingið eina sentralisering av tí almenna, eitt „sentral húsarhald“, greiddi Öberg frá, og legði afturat, at hetta fekk hana at hugsa um 5 árs ætlanin í gomlu kommunistalondunum.

Hon helt, at størsta vandamálið við hesi skipan er, at skipanin signalerar ein ‘misteinkiliggerð’ av starvsfólki. Og það er álvarsamt, tí álit er ein grundleggjandi faktorur, tá ið vit tosa um funktiónsevni hjá tí almenna.

– Hvør ger av nær eitt arbeiði er væl úr hondum greidd, spurdi Öberg, sum

helt, at vit í staðin fyri það gamla skrivstovuveldið hava fingið eitt „managementbureaukrati“ í norðurlondum.

„TANN TRIÐJI LOGIKKURIN“

Loysnin er tó ikki at skrúva tíðina aftur og at endurreisa gomlu skipanina.

Heldur er loysnin at finna ein gyltan millumveg millum ta gomlu skipanina og tað NMP-skipan, vit hava kent higartil.

„Den tredje logiken“, sum hon kallaði loysnina.

Vit mugu burtur frá ógvusliga eftirlitinum. Starvsfólkinu – tey sum til gerandis hava arbeiði um hendurnar – mugu sleppa til orðanna aftur, tá avgerðast skal nær arbeiði er væl úr hondum greitt.

Tí starvsfólkinu, ið sita við uppgávu-um til dagligt hava best skil fyri tí, segði Öberg.

Hon helt, at idéalið eigur at vera, at skapa ein almennan sektor, har álitid á starvsfólkinu er so mikið stórt, at vit kunnu tryggja, at arbeiðsplássini verða rikin á ábyrgdarfullan hátt „sjálvt tá, ið eingin heldur eyga við starvsfólkunum.“

Tað er framtíðar avbjóðingin.

Prísurin fyri effektivisering

Samstundis sum boðskapurin hjá samgonguni hevur verið, at „vit skulu hava meira fyri minni“, sæst ein samhangur millum trivaðin hjá starvsfólkunum og tey inntriv, sum arbeiðsplássini hava verið úti fyri tey seinastu árin. Tað segði Selma Ellingagaard, forkvinna í Starvsmannafelagnum í fyrilestri á ráðstevnuni hjá NSO

Hava vit fingið meira fyri minni. Ella hava vit snøgt sagt bara fingið minni?

Hetta var spurningurin, sum Selma Ellingsgaard, forkvinna í Starvsmannafelagnum royndi at svara, tá ið hon legði fram fyri Føroyar.

Sitandi samgonga hevur sum mál at fáa yvirskot á figgjarlógini í 2016, og í hesum sambandi at tað almenna skal rationaliserast og effektiviserast. Jørgen Niclasen, landsstýrismaður og Figgjarmálaráðið hava orða hetta soleiðis at “vit skulu hava meira fyri minni”.

STARVSFÓLK UNDIR TRÝSTI

Selma Ellinggaard helt, at stórt spurnartekn tó kann setast við, um tað hevur eydnast landinum at fáa meira fyri minni. Og vísti

Føroyar hava formansskapin í NSO

Føroyar verða vertur fyri NSO-ráðstevnuni, sum verður í 2016

NSO er eitt samstarv millum 6 norðurlond, og skiftast londini at standa fyri samstarvinum og ráðstevnuni, sum verður hildin á hvørjum ári.

Hetta merkir, at Starvsmannafelagið fer at stjórna samstarvinum fram til ráðstevnuna, sum ætlandi verður í Føroyum mánaðarskiftið august-september 2016.

Hetta tíðarbilið verður forkvinnan í Starvsmannafelagnum, Selma Ellingsgaard, forkvinnu í NSO-samtakinum.

Feløgini í NSO eru Pardia í Finnlandi, SFR í Íslandi, HK Stat í Danmark, ST í Svøríki, YS Stat í Norra og Starvsmannafelagið.

Hava vit fingið meira fyri minni. Ella hava vit snøgt sagt bara fingið minni?

á viðurskifti, sum benda á, at tað kanska er tvørturímóti: At vit kanska bara hava fingið minni fyri minni.

Hon vísti í fyrsta lagi á stóru stresskanningina, sum Starvsmannafelagið lat gera í fjør.

Ein kanning, sum staðfesti, at strongd er ein minst líka stóru truppleiki í Føroyum sum í grannalondunum. Og har tann størsti bólkurin sigur, at teirra strongd-upplivingar eru tengdar at arbeiðsplássinum, og peika hesi á „ov stóra arbeiðsbyrðu“ sum størstu einstøku grundina.

Lagt varð hervið upp til at, at øktu krøvini um effektivitet hava gingið út yvir arbeiðsumhvørvið.

TRIVNAÐUR OG SAMAVGERÐARRÆTTUR

Tað vísir seg, at virðing og meðávirkan á arbeiðsgongdina, kunnu hava jaliga ávirkað á trivaðin hjá starvsfólkunum.

Sáttmálarir hava ásetingar um at starvsfólk skulu hoyrast og spyrjast eftir, tá ið broytingar verða gjørdar á arbeiðsplássunum. Men tíverri vísa royndirnar,

at ásetingarnar ikki altíð verða tiknar fyri fult.

– Samstundis sum boðskapurin er, at vit skulu hava meira fyri minni, kunnu vit síggja ein samhang millum trivaðin hjá starvsfólkunum og tey inntriv, sum arbeiðsplássini hava verið úti fyri tey seinastu árin, segði Selma Ellingsgaard.

– Niðurstøðan er helst, at vit bara fáa minni fyri minni, og á tann hátt er hetta tosið utopískt.

Sum loysn mælti hon í fyrsta lagi til, at Arbeiðseftirlitið verður uppraðfest, so at deildin fær møguleika at hava eftirlit við sálarliga arbeiðsumhvørvinum.

Arbeiðsgevararnir mugu samstundis tryggja, at ásetingarnar um hoyring og samavgerðarrætt verða fylgdar.

Haraftruat má Starvsmannafelagið virka fyri at menna álitisfólkaskipanina, so at starvsfólkini fáa størri ávirkan á teirra arbeiðspláss.

HEVUR STARVS- MANNAFELAGIÐ EIN MENTANARPOLITIKK?

— **N**ú góði, hvat var tað besta, sum tit upplivdu í Berlin?
— Hmm, eg veit ikki ordiliga.

Sonurin hevði júst verið námsferð við flokksfeløgum í Berlin. Ein stórir hópur av føroyskum ungdómi hevði í eina viku válað í gøtunum í týska høvuðsstaðnum, vitjað Checkpoint Charlie, siglt á ánni Die Sprie, nortið við restir av Múrinum og vitjað týningarleguna í Sachsenhausen.

— Jú, kanska tað besta var eitt handilssentur á Alexanderplatz. Har fóru vit ofta einsamallir, uttan lærarar.

Eg smílist

Soleiðis hevði eg tað sikkurt eisini sjálv, tá eg og flokksfelagar fóru til Havnar at hyggja at stórslygna grikska leikinum Antigone, sum varð sýndur í Norðurlandahúsinum í 1989. Hevði mamma spurt meg aftaná, hevði eg uttan iva hildið, at lötan saman við vinkonunum niðri í SMS eftir leikin var tann besta.

Hevur tað so ongan týdning, at næmingar fáa mentanartilboð, sum víðka teirra sjónarring, dýpa teirra tilverufatan og kveikja teirra iva? Jú, sjálvandi. Tað

er at fegnast um, at lærarar eru tilvitaðir um, at næmingar ikki bara skulu førleikamennast, men eisini dannast, sum tað eitur á vánaligum føroyskum.

Í apríl í ár hevði eg samrøðu við Eyðun Johannessen í eykabláðnum Mentan hjá Sosialinum. Har segði hann millum annað:

„Stovnar og fakfelagsbólkar eiga at hava ein mentanarpolitik, har tað at vísa listini ans er ein sjálvsagdur partur. Tað er gleðiligt, at politikarar og fólk annars eru vorðin meira jalig móttvegis yrkisleiki, men vit hava brúk fyri at styrkja hendan hugburð enn meira.“

Hevur Starvsmanafelagið ein mentanarpolitik? Eiga fakfeløgini at hugsa um mentanartilboð til sínar limir á sama hátt, sum skúlalærarar og skúlaleiðslur gera tað til sínar næmingar? Eiga tey at leggja upp til at stovnar og virkir geva starvsfólkum møguleika at uppliva kveikjandi mentan?

Hyggja vit á heimasíðuna hjá Starvsmanafelagnum, siggja vit, at felagið hevur summarhús kring landið, sum limir kunnu leiga til bíligari prís enn summar-

DORIT HANSEN

Hevði mamma spurt meg aftaná, hevði eg uttan iva hildið, at lötan saman við vinkonunum niðri í SMS eftir leikin var tann besta

Tú mamma, eitt annað stórt upplivlisi í Berlin var, tá vit Kristihimmelferðarkvöld sníktu okkum inn í ein vøll, sum var stongdur, tí tað var heiligdagur.

hús á privata marknaðinum. Tað er sjálvandi gott, tí hetta gevur limum møguleika til hvíld og vælveru.

Á heimasíðuni sæst eisini, at Starvsmanafelagið hevur ein útbúgvingarpolitik. Endamálið við honum er „at menna leiðslu og starvsfólk, soleiðis at tey betur eru før fyri at røkja tær uppgávur, sum eru álagdar teimum, og betur eru før fyri at átaka sær meira fjøltáttaðar arbeiðsuppgávur.“ Fýra útbúgvingarsløg verða nevnd: grundskeið, serskeið, leiðaraskeið og skiftisskipanir.

Men so er tað, at eg havi hug at spyrja: Er tað bara á skeiðum um konkretar førleikar, at starvsfólk og leiðslur mennast? Eigur eitt fakfelag, sum ynskir at gera sínar limir tilvitaðar um síni rættindi og sína støðu, ikki eisini at lata hurðar upp til mentanartilboð, sum júst menna hesar førleikarnar meira enn nakað annað?

Kann mann til dømis hugsað sær bretska arbeiðararørsluna, um tey bara høvdu tekstirnar hjá Karl Marx og ikki søgurnar hjá Charles Dickens? Ber til at ímynda sær eina føroyska tjóðskaparørslu, sum mentist ígjøgnum førleikaskeið heldur enn droymandi yrkingar? Og kann tað hugsast, at ein túrur á Tjóðpallin í 2015 er líka mennandi sum eitt skeið í Excell?

Sjálv havi eg bara einaferð verið í Berlin. Og tað var tí, at eg var so heppin at arbeiða í Studentaskúlanum í Hoydøl-

um eitt árið, tá tey skipaðu fyri ferð fyri lærarar til Berlin. Tað er gott við starvsfólkum og leiðslum, sum hugsa soleiðis, tí fyri flestu okkara er tað í grundini avmarkað, hvat vit hava ráð og orku til sjálv at skipa fyri.

– Tú mamma, eitt annað stórt upplivlisi í Berlin var, tá vit Kristihimmelferðarkvöld sníktu okkum inn í ein vøll, sum var stongdur, tí tað var heiligdagur. Vit spældu bólt, og so komu nakrir „arabrar“ eisini har. Vit snakkaðu við teir, og teir komu upp í spælið, og tá so ein av okkum datt og keikti fótin, hjálptu teir okkum og ringdu eftir ambulansu.

Eg havi lisið nógvar „útbúgvingarligar“ tekstir um barnauppalging, men tann „teksturin“, sum hevur flutt meg longst var ein málningur hjá Sigrun Gunnarsdóttur

av einum drongi, sum situr so veikir í supermanklæðum millum beinini á strongu mammu síni. Og kanska fer fót-bóltsupplivingin hjá soninum at hava minst líka stóra ávirkan á hansara víðsýn og opinleika sum nakar skúlatekstur um rasismu og fremmandahatur.

Mentanarupplivingar saman við starvsfeløgum snúgva seg nevnliga ikki bara um hugna. Tær kunnu eisini fáa okkum at hugsa, at „tað pínadoy ikki kann vera rætt at ...“, og tær kunnu leggja upp til prát, sum geva okkum styrki at flyta okkum bæði persónliga og yrkisliga. Og tað áttu bæði fakfeløg og leiðslur at verið áhugað í.

Julius Vest

EFTIR ARBEIÐSTÍÐ: JULIUS VEST

Formaður í útjaðarafelag, eitt starv við nógvum avbjóðingum

Tað byrjaði fyrri 110 árum síðani sum VB, gjørdist í 2005 VB-Sumba, og fyrri fimm árum síðani til FC-Suðuroy, har Julius Vest í Vági nú er, og hevur verið, formaður seinastu fyra árin. Julius hevur verið rættiliga virkin í gamla VB í mong ár, og var í áttatiárunum formaður í nøkur ár. Sum heilt ungur leikti hann sjálvur við á liðinum, men ongantíð á

serliga høgum støði. Til tess vóru evnini meira ivasom, sum hann sjálvur tekur til. Men tað er eisini annað virksemt, sum er knýtt at einum tílíkum fót bóltfelagi.

– Tað er í so máta ikki smávegis, og kann als ikki sammetast við hvussu tað var fyrstu árin eg sat sum formaður. Umsitingarlaga arbeiðið av einum tílíkum felag krevur sera nógv tíð, ikki minst nú neyðugt er at útvega sær útlenskar

leikarar at styrkja liðið fyrri um nakar møguleiki skal vera at gera seg galdandi har stuttligast er at vera, sigur Julius, sum ásannar, at besta liðið hjá teimum hetta kappingarárið fekk eina syndarluga byrjan og bleiv einki minni enn smurt av fyrstu dystirnar. Hetta fyrri ein stóran part orsaka av, at tey valeyst undirmettu arbeiðið við teimum neyðugu loyvunum til útlensku leikararnar, sum felagið

Tað er ikki ov nógv sagt, at vit hingu við høvðinum, og tað merktist eisini á teirri sera soltnu áskoðarafjöld, sum kom til fyrstu dystirnar

At vera formaður í FC-Suðuroy er spennandi og hevur nógvar avbjóðingar við sær. Hetta krevur stóran part av frítíðini, sigur Julius Vest, sum kortini gevur sær stundir at vera ein partur av manningina á sluppini Jóhannu TG 326 á onkrum av útferðunum sluppin ger

annars hevði gjørt avtalur við. Útlendsku leikararnir, sum skuldu styrkja liðið, komu av somu orsök ikki at leika við fyrr enn fleiri leikumfør vóru leikt. Og úrslitið gjørdist hareftir.

– Tað er ikki ov nógv sagt, at vit hingu við høvðinum, og tað merktist eisini á teirri sera soltnu áskoðarafjöld, sum kom til fyrstu dystirnar. Men síðani fór at bragda, og nú, í skrivandi løtu, er von fyri at felagið kann varðveita sítt pláss í bestu deildini, heldur formaðurin.

ÚTJAÐARAFELAG

Serligar avbjóðingar eru knýttar at felagi, sum er tveir tíma siglingartíð frá miðstaðarøkinum. Formaðurin greiðir frá, at tað er næstan ikki vikuskifti at ikki okkurt lið skal norð um fjørðin. Og tað kostar bæði tíð og pengar, men hann leggur samstundis dent á, at tað hevur ikki hildið teimum frá at luttaka. Annað,

sum er øðrvísi er, at ein útjaðari, sum hevur avmarkaðar móguleikar at bjóða ungfólki, má liva við, at tað eru leikarar, sum arbeiða ella eru í útbúgving norðanfjørðs, og hetta ger felags venjing hjá liðunum truplari. Í ár hevur tó ikki verið talan um so nógvar leikarar, sum bert eru komnir suður um vikuskifti.

PENGARNIR STÝRA OV NÓGV

– Í ár koma vit at brúka eina milliún meira enn vit gjørdi í fjør. Fyri ein stóran part orsaka av útlendsku leikarunum. Tað tyngir sjálvandi um raksturin, eins og hjá fleiri øðrum feløgum í landinum, men vit eru ikki mentir at kappast við peningasterkaru feløginu, sum lættliga kunnu bjóða onkrum av okkara bestu leikarum betri umstøður, enn vit kunnu, sigur Julius sum heldur, at pengarnir stýra ov nógv í fótboldinum. Hann leggur tó

staðiliga afturat, at tað skal ikki skiljast sum nakað negativt móttvegis leikarunum, sum taka av einum góðum tilboði.

Í verandi leikári eru bæði TB og FC-Suðuroy í bestu deildini. Hjá TB sær rættiliga gott út, men hjá FC-Suðuroy ríður um snari at verða verandi í deildini. Julius heldur, at við avmarkaða fólka-grundarlagnum í oynni, kann tað vera ivasamt við móguleikanum hjá oynni at hava tvey lið í bestu deildini.

– Vit broyttu navnið til FC-Suðuroy fyri at gera okkara til at lata upp fyri móguleikanum við einum felagsliði, men tað er tað so ikki vorðið til - enn í hvussu er. Hvussu verður í framtíðini veit eingin, og hesum eru eisini fleiri meningar um, sigur formaðurin í FC-Suðuroy, og leggur afturat, at nú ræður bert um at vóna og gera sítt besta, soleiðis at felagið, eisini næsta kappingarár, leikar í bestu deildini. ■

Eik

Kjatta við okkum

Vit eru til reiðar at svara tínum spurningum á Eik-kjattinum millum kl. 9.30 og 16 allar gerandisdagar.

Tú finnur leinkjuna til Eik-kjattið á www.eik.fo

Eik: Hey, eg eiti
Árni. Hvørjum
kann eg hjálpa
tær við?

